

॥ ओम् श्री मते रामानुजाय नमः ॥

श्री राममहिम स्तोत्र.

गुणशती टीका सहित.)

छपावी प्रसिद्ध करनार.

भाषीभाष गीगाभाष

भाषी मुंभाष नं. ३

भाषान्तर कर्ता.

देवाशंकर गोपालल्लु सट—देलवाडा.

शां भुषयंद व्यभीयंदना धी सुरत “जैन” से-लन

प्रिन्टींग प्रेसमां प्रमुशंकर नरसेराम व्यासे छापुं.

अपाटीया यकला-सुरत.

आवृत्ति १ ली.

प्रत १०००.

संवत १८७४ रामनवमी.

की. ०-२-०

ગુજરાત વિધાપીઠ પ્રશાસન
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

૭૫૬૩

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૅપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૫૬૩

વર્ગીકૃ

પુસ્તકનું નામ રામ મહિમ્-નોત્ર

વિષય પ૨ : ૪૬૭ શ

॥ श्री गुरु चरण कमलेभ्यो नमीनमः ॥

अथश्री राममहिम स्तोत्र प्रारंभ

ॐ महामोहावर्ते पतित मिहमांते शरणगं ।
शरण्यस्त्वत्तोऽन्यः प्रभवति न कोऽप्यत्र जगति ॥
अतस्त्वत्पादांभोरु ह युगल माश्रित्य नितरा ।
मिती हे संसाराद्धृजिन निचया दुद्धर विभो ॥१॥

आ मोह रूप संसारमां शरणे आवनारतुं रक्षणु करनार तमात्र
सिवाय केछ अन्य पुरुष नथी आवो निश्चय थवाथी हे धृष्टि आपन
अरण्य कभणतो आश्रय लक्ष्मिने अटलुं मायुं धुं के आ पाप
रूप संसारथी भारो जलदी उद्धार करो ॥ १ ॥

निजा व्यक्तेनेदं जगदखिल मिच्छादि करणैः ।
समुत्पन्नं कृत्वाऽवसि तु सततं श्री रघुपते ॥
युगान्ते सर्वं वै हरसि किल रौद्रेण वपुषा ।
त्वमेकः सर्वात्मन्वि हरसि न चान्यो गुणनिधे ॥२॥

હે ગુણનિધિ આ બ્રહ્માંડમાં રહેણું કરવાને માટે આપની માયાના ઇચ્છાદિ સાધનો એ કરીને આ જગતને ઉત્પન્ન કરે છે. અંતમાં (પ્રલય સમયે) રૂદ્ર રૂપે કરીને જગતનો નાશ કરે છે. અને મધ્યમાં તેનું પાલન કરે છે. આ ઉપરથી એવો નિશ્ચય થયો છે કે આ જગતની ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અને પાલન કરનાર તમારા સિવાય બીજો કોઈ અન્ય પુરૂષ નથી. ॥ ૨ ॥

રમન્તે યોગીન્દ્રા સ્ત્રિ પુરુહર મુખ્યાસ્ત્વયિ સદા ।

સમાધૌ વિશ્વાત્મન્નિયમિત્ત લૃષીકા રઘુપતે ॥

તથાપ્યે તે પારં નિસ્થિલ નિગમા ગોચર વિભો ।

મહિન્નસ્તેનૂનં ગમયિતુ મલં નૈવ કુશલાઃ ॥૩॥

હે ઇશ શિવજી આદિ મહાન્ મહાન્ યોગિન્દ્રો ઇન્દ્રીઓને નિયમમાં રાખીને અને સમાધિસ્થ થઈને (સમાધીમાં) આપના નિર્મલ સ્વરૂપનું ધ્યાન કરે છે પરંતુ વેદથી પણ અવર્ણ્ય (નહિ વર્ણવી શકાય) એવા તમારા સ્વરૂપના મહિમાનો પાર પામવાને કોઈપણ શક્તિમાન થતા નથી. ॥ ૩ ॥

કદચિદ્ભૌમાન્વૈ ગણયતિ કળાન્કોઽપિ મતિમાં ।

સ્તથાપરા વારોદકલ વચયાન્વૈ રઘુપતે ॥

કાચિન્નક્ષત્રોદ્ધં વયસિ ગણનાયાં નયતિવૈ ।

ગુણાનાં તે પારં ગમયિતુ મલં નૈવ કુશલાઃ ॥૪॥

હે સ્થુપતિ કદાચીત્ કોઈપણ બુદ્ધિમાન પુરુષ પૃથ્વીના રજઃકણુ ગણવાને શક્તિમાન નથી એ વાત સંભવીત છે છતાં પણ બુદ્ધિબળથી કોઈ કદાચ પૃથ્વીના રજઃકણુની ગણના કરી શકે છે અથવા તો નક્ષત્ર મંડળ (તારાઓ) ની ગણના કરી શકે એવી કલ્પના થઈ શકે છે પરંતુ હે પ્રભુ આપના ગુણની ગણના કરવાને કોઈપણ શક્તિ-માન થાય એ વાત સંભવતી નથી. ॥ ૪ ॥

કૃતં સત્યં ભૂમન્સ ગુણ મગુણં રુપ મુખયં ।

ચિદાનંદં તદ્વૈ નિર્ગિલ નિગમૈ રપ્ય વિદિતમ્ ॥

સમષ્ટિ ર્વ્યાષ્ટિસ્તે વિલસતિ વિરાદુપમ પરમ્ ।

તદે તદ્વૈ કિંચિત્સ્ફુરતિ હૃદયે ચૈવ વિદુષા ॥ ૫ ॥

હે ભૂમન્ આપનાં સગુણ અને નિર્ગુણ બન્ને સત્ય સ્વરૂપો ચિત્તને આનંદ આપનાર અને વેદથી પણ અવિદિત છે (પૂર્ણ બ્રહ્મ ની શકાય તેવાં છે) અને તે સ્થૂળ અને સૂક્ષ્મ બન્ને સ્વરૂપથી અન્ય જો આપનું વૈરાટ સ્વરૂપ છે તે જ્ઞાની પુરુષોનાં હૃદયમાં યત્કીચિત્ સ્ફુરાયમાન થાય છે (દેખાય છે) ॥ ૫ ॥

વિરંચી શેન્દ્રાદ્યૈ રમરાનિવહૈઃ સિદ્ધ મુનિભિઃ ।

સ્તુતસ્ત્વં ભૂમાર વ્યસન મપ હર્તુ સુરપતે ॥

વિભુઃ કૌસલ્યાયાં દશરથ ગૃહે સ્વાકૃતિયુતઃ ॥

સમુદ્રતથ્શક્રે નિજપદ કૃતાર્થા વ સુમતીમ્ ॥ ૬ ॥

અહા મહાદેવજી અને ઇન્દ્રાદિ દેવતાઓ તથા સિદ્ધ પુરુષો અને
સમસ્ત ધર્મ આદિ મુનીઓએ જ્યારે પૃથ્વીનો ભાર ઉતારવાને માટે કરીને
આપની સ્તુતિ કરી ત્યારે સૂર્યવંશમાં અવતરેલા દશરથ રાજાને ધેર
તેમના પત્ની કૌશલ્યાથી ચરણ સ્પર્શથી પૃથ્વીને કૃતાર્થ કરીને દેવકાર્મ
સિદ્ધ કરવાને અર્થે આપે આપના મુળ સ્વરૂપે દર્શન આપ્યાં ॥ ૬ ॥

મુને વિશ્વામિત્રાચ્છરણદ બલાં ચાપ્યતિ બલાં ।

મહા વિદ્યાં પ્રાપ્ય પ્રણતજન સૌભાગ્યદ વિમો ॥

શરણૈકે નત્વં નિશિચર વધૂ ચાતિ મહર્તી ।

મહા ઘોરાં હત્વા વિપિન મમયં ચૈવ કૃતવાન્ ॥ ૭ ॥

શરણે આવેલાનું રક્ષણ કરનાર ભક્તજન પ્રતિપાલક હે પ્રભુ
વિશ્વામિત્ર નામના રૂપી પાસેથી બહા અને અતિબહા નામની મહા
વિદ્યાને મેળવીને મહા ધોર કર્મ કરવાવાળા નિશાચરની સ્ત્રી તાડિકાને
એક બાણથી મારીને વનને આપે નિર્ભય કર્યું ॥ ૭ ॥

કરાલાસ્યં ઘોરં નિશિચર યુગં કૌણ પવરં ।

શ્રુતીનાં દ્વેષારં મુનિમસ્ત્ર નિષાતે ચ નિરતમ્ ॥

સુબાહું મારીચં નિશિત વિશિખાંશ્ચોરાસિ દદં ।

નિહત્યૈ કૈકેના હુતમિહ જુગોપ્થ્યા કૃતધિયામ્ ॥ ૮ ॥

વિકરાળ મુખવાળા અને ધોરકર્મ કરવાવાળા તથા વેદનો દેષ
કરનાર અને વિશ્વામિત્રના આરંભ કરેલા યજ્ઞમાં વિધિ કરવાને દદ

નિશ્ચયવાળા એવા સુખાહુ અને મારીય નામના બળવાન રાક્ષસોને
વક્ષઃ સ્થલ (છાતી) માં એક એક બાણ મારીને તે રાક્ષસોના
અતિશય ત્રાસથી લયલીત થયેલા બ્રહ્માણીનું હૃત કર્મ (યજ્ઞ કર્મ)
અપૂર્ણ હતું તે આપે સમાપ્ત કરાવ્યું. ॥ ૭ ॥

શિલામૂતાં શાપાચ્ચરણ રજસા ગૌતમ વધૂ ।

યથા પૂર્વા કૃત્વા પરમ સુભગાં ચાતિ વિમલામ્ ॥

મહોત્તુગં ચાપં સપદિ શિતિ કંઠસ્ય સુદૃઢં ।

દ્વિધા સ્વંડં ચક્રે જનક નગરીં પ્રાપ્ય મુનિના ॥૯॥

ગૌતમ રૂપીના શ્રાપથી પથ્થર રૂપ થયેલ અહલ્યાનો ચરણારવિન્દની રજઃકણુના સ્પર્શથી ઉદ્ધાર કરીને (પાતિવ્રત્ય લક્ષ્મી પાછી પ્રાપ્ત કરાવીને) વિશ્વામિત્રજી સાથે જનક પુરમાં પધારીને ત્યાં જનક રાજની સભામાં શ્રી જનકોજીના વિવાહ નિમિત્ત :સ્થાપેલ મહાદેવજીના મહા પ્રયંક ધનુષના બે વિભાગ કર્યા ॥ ૯ ॥

શરદ્રાકે શાસ્ત્ર્યાં વિમલકલ ધૌતાજ્ઞારુચિરાં ।

સ્ફુરદ્રત્ના કરુપાં જનક તનયાં વિશ્વ જનનીમ્ ॥

શુમાહે યદ્રામો વિધિ વદુપયેમે સુલલિતામ્ ।

મહેન્દ્રૌઘ સ્નેહા મર મુકુટ નીરાજિત પદામ્ ॥૧૦॥

શરદ રૂપના ચંદ્રના સરખી શ્વેત કાંતિવાળાં અને શુદ્ધ રત્ન સુત્ર્ય તેજસ્વી તથા દેવતાઓ સ્નેહથી જેમના ચરણમાં વારંવાર પ્રણામ

કરે છે એવાં વિશ્વજનની શ્રી જનકીજીનો શુભ મહર્તમાં આપે પાણિ
મહાલ્ય કર્યો ॥ ૧૦ ॥

મહા ઘોરં ત્રુટયત્ ત્રિપુરહર ચાપસ્ય નિનદં ।
સમાકર્ણ્ય ક્રોધાદભ્રુગુકુલ પતેઃ ક્ષત્રિય રિષેઃ ॥
પાથિ પ્રાપ્તસ્યાસ્ય સ્વય મપિ જહર્થત્વમ તુલં ।
મહાવીર પ્રધોતન કુલમણે પાહિ નિતરામ્ ॥૧૧॥

ત્રિપુરાસુરનો નાશ કરવાવાળા મહાદેવજીના ધનુષ ભંગનો શબ્દ
સંભળીને ક્રોધાયમાન થઇને માર્ગમાં મળેલ ક્ષત્રિય કુળના રિષુ
પરશુરામના ગર્વની શાંતિ કરવાવાળા હે સૂર્યકુળ ભૂપણુ રામચંદ્રજી
અમારું પણ તદ્દવત્ (પરશુરામ પેઠે) રક્ષણુ કરે.

સુરાણાં રક્ષાયૈ સપદિ પિતુરાજ્ઞાં સકરુણાં ।
સમાદાય પ્રાગાદ્વન મનુજ યુક્તો વનિતયા ॥
જન સ્થાનં પ્રાપ્યા મલવટ તરુણાં ફલવતા ।
મધશ્ચક્રે વાસં દનુજ કુલ નાશાય ચ વિમો ॥૧૨॥

હે ધનુ દેવતાઓનું રક્ષણુ કરવાને માટે પિતાની કશુ યુક્ત
આજ્ઞાનો સ્વીકાર કરીને લક્ષ્મણજી અને શ્રી જનકીજીને સાથે લઇને
વનમાં પધારીને ક્ષણવાળાં વડાના વૃક્ષની નીચે રાક્ષસ કુળનો નાશ
કરવા આપે નિવાસ કર્યો. ॥ ૧૨ ॥

પ્રમો લંકેશસ્ય પ્રબલ તમ વીર્યસ્ય મગિની ।
વિરુપાં કૃત્વા તદ્દનુજ સ્વર મુખ્યાન્નિશિચરાન્ ॥

સુરારાત્તીન્હત્વા દ્વિજ કુલ નિઘાતેષુ નિરતા ।

નિરાતંકં ચક્રે વિપિન મપિ સેવ્યં જનપદૈઃ ॥૧૩॥

હે પ્રભુ મહા બળવાન લંકાધિપતિ રાવણની બેન શુર્પણખાના નાસિકા અને કાન છેદીને દ્વિજ કુળનો નાશ કરવા પ્રયાસ કરવાવાળા દેવના શત્રુ ખર, દુખર અને ત્રિશિર આદિ ઘણા રાક્ષસોનો નાશ કરીને આખા વનનેજન સમુદાયને નિવાસ કરવા યોગ્ય કર્યું ॥૧૩॥

દશગ્રીવાજ્ઞપ્તઃ કનક મૃગરૂપેણ વિચરન્ ।

વિચિત્રો મારિચઃ પ્રસન્ન મભિયાતઃ સ્વનિકટે ॥

અસૌ માયા વીતિ પ્રણત જન સૌભાગ્યદર્શિભો ।

ત્વયા જ્ઞાત્વા નીતઃ સપદિ વિશિખેનાન્તક પુરીમ્ ॥૧૪॥

હે પ્રભુ રાવણની આજ્ઞાથી સુવર્ણનો મૃગ બનીને ફરતો મારીચ નામનો રાક્ષસ ફરતો ફરતો જ્યારે પર્ણકુટીની નજદીક આવ્યો ત્યારે આ માયાવી રાક્ષસ છે એવું જાણીને એક બાણથી તેને યમરાજધાનીમાં પહોંચાડી દીધો (માર્યો) ॥ ૧૪ ॥

મુમૂર્ષુઃ પૌલસ્ત્યઃ કપટ કટુ વેષેણ કુમતિઃ ।

પરોક્ષંયત્સીતા હરણ મકરોચ્છ્રી રઘુપતે ।

સુરાણાં રક્ષાયૈ રજનિ ચરનાથસ્ય હનનં ।

વિમૃષ્યૈ તત્સર્વં સ્વરહર તથૈવૈજ્ઞિત મમૂત્ ॥ ૧૫ ॥

મૃત્યુની ઇચ્છાવાળા રાવણે કપટ વેષ ધારણ કરીને દુષ્ટ બુદ્ધિથી
આપથી પરોક્ષ રીતે શ્રી જ્ઞાનકીર્તનું હરણ કર્યું અને દેવતાઓનું રક્ષણ
કરવાને રાવણનું મૃત્યુનું સાધન સીતા હરણ થયું તેજ ઠીક છે એવી
વિચાર કરીને હેખરરિપુ આપની ઇચ્છાથી આપે આ કાર્ય કરાવ્યું ॥૧૫॥

વિયોગે જાનક્યાસ્તિવહ મનુજમાવેન વિચરન્ ।
જટાયું દૃષ્ટ્વા વૈ વિપિન ગત માસન્ન મરણમ્ ॥
ત્વયા તસ્યોદ્ધારઃ સ્વકર કમલ નૈવ વિહિતઃ ।
તવૈતદ્વાત્સલ્યં વિલસતિ હિમકેપુ નિતરામ્ ॥ ૧૬ ॥

સ્ત્રીના વિયોગથી મનુષ્યોને આવું દુઃખ થાય છે એવી જ્ઞાન
સમુદાયને મનુષ્ય એજા ખતાવતા આપે વનમાં મરણને શરણ થયેલ
જટાયુનો સ્વહસ્ત કમળથી આપે ઉદ્ધાર કર્યો એજ આપની ભક્ત
વાત્સલ્યતાને સિદ્ધ કરે છે (ભક્તો મને આવા પ્રિય છે એમ
ખતાવે છે) ॥ ૧૬ ॥

કૃબન્ધં ઋગ્વ્યાદં નિશિત કરવાલેન મહતા ।
દ્રુતં હત્વા પમ્પાતટ મનુજ યુક્ત શ્વગતવાન્ ॥
યુવાં દૃષ્ટ્વાજ્ઞાતું પ્લવગ પતિના વાયુ તનયઃ ।
સમાજ્ઞસ શ્વાગાદ્વરદ તવ રાદ્ધાન્ત મલિલમ્ ॥ ૧૭ ॥

માંસનો આહાર કરનાર કૃબન્ધ નામના રાક્ષસને તીક્ષ્ણ ધારવાળા
ઝોટા ખડગથી મારીને આપ લક્ષ્મણજી સાથે પંખા સરોવર પ્રત્યે

પધારી ત્યાં વાનર યુથના અધિપતિ સુગ્રીવને આપના લક્ષ્મણજી સાથે
દર્શન થવાથી આપની પરિક્ષાને અર્થે શ્રી હનુમાનજીને આપની પાસે
જવાની આજ્ઞા કરી.

સમા કર્ણ્યત્વત્તઃ સકલ મસુરારાતિ મમલં ।
વિદિત્વા નિઃશંકં દશરથ સુતં ત્વાં રઘુપતે ।
મહોત્સાહાન્નીતઃ સપદિ ગિરિ પૃષ્ઠં હનુમતા ।
પ્રભો સુગ્રીવેણ પ્લવગ પતિના સરવ્ય મકરોત્ ॥૧૮॥

હે પ્રભુ આપના સકલ ચરિત્રને આપ પાસેથી શ્રી હનુમાનજીએ
જાણીને બધા અસુરોનો નાશ કરવાને અર્થે સુર્યવંશમાં દશરથ રાજાને
ત્યાં અવતરેલા શ્રી રામચંદ્રજી ભગવાન છે એવો તેમને નિશ્ચય થવાથી
મોટા ઊત્સાહથી આપને રૂપીમુની પર્વત ઉપર પધરાવીને વાનરોના
અધિપતિ સુગ્રીવ સાથે આપની મૈત્રી કરાવી ॥ ૧૮ ॥

કપીશં હત્વા વૈ બલિન મતુલા વીર્ય સુમરં ।
દુરા ધર્ષ દેવૈ રસુર નિવટૈ રપ્ય સુલભમ્ ॥
ત્વયા સુગ્રીવાય પ્લવગ કુલ રાજેન્દ્ર પદવી ।
મદત્તા દેવેશ પ્રણત જન વાત્સલ્ય જલધે ॥૧૯॥

ભક્તજનો ઉપર વાત્સલ્યતા (સ્નેહ) રાખવા વાળા હે પ્રભુ આપે
સુગ્રીવ સાથે મૈત્રી કરીને દેવતાઓ અને દૈત્યો જેને જીતવાને શક્તિ

માન નથી એવા મહા પરાક્રમી વાળી નામના વાનરને સુગ્રીવને અથે
ગ્રીવને વાનર યૂથનો આધપતિ બનાવ્યો ॥૧૯॥

પ્રતાપાન્તે નૂનં સલિલ નિધિ મુલ્લઘ્ય તરસા ।
ગતો લંકાં દૃષ્ટવા જનક તનયાં ચાતિ વિમલામ્ ॥
નિહત્યાક્ષં દગ્ધ્વા પુરમથ સમુત્પાટય વિપિનં ।
હનુમાંસ્ત્વત્પાદં પુનરપિ સમા ગાદ્રધુપતે ॥ ૨૦ ॥

હેરધુપતિ આતુર્ભાસ વ્યતીત થયા પછી શ્રી જનકીજીની શુદ્ધિ
રૂપને ઊલ્લસધીને હનુમાનજીએ લંકામાં પ્રવેશ કર્યો અને
ત્યાં શ્રી જનકીજીના દર્શન કરી રાવણના પુત્ર અક્ષય કુમારને મારીને
તથા લંકાને બાળીને અને અશોક વનને ઊખેડીને પાછા હનુમાનજી
આપની પાસે આવ્યા ॥ ૨૦ ॥

વિદિત્વા સીતાયાઃ પવનજ મુખા દુઃખ મતુલં ।
નિહન્તું ક્રવ્યાદેશ્વર મપિ તથા રાક્ષસ કુલં ॥
પ્રતસ્થે સુગ્રીવાઃ ક્લાદ હનુમદાદૈઃ કપિ મટૈઃ ।
સુગુપ્તા માદાય પ્લવગ કુલ સેનાં ચ મહતીમ્ ॥૨૧॥

હે પ્રભુ શ્રી જનકીજીના દુઃખની વ્યવસ્થા હનુમાનજી દ્વારા
જાણીને આપે રાક્ષસ કુળનો અને રાવણનો નાશ કરવાને નિશ્ચય કરીને
સુગ્રીવ અંગદ અને હનુમાન આદિ યોદ્ધાઓથી રક્ષાયેલ વાનર
સૈન્યને સાથે લઈ ને આપે લંકામાં પધારવાને પ્રયાણ કર્યું ॥ ૨૧ ॥

પ્લવંગૈર્મહત્કૈ રમિત મુજ વીર્યે પરિકૃતો ।
 નિષંગીકો દંઢં શરમપિ દધાનઃ કરતલે ॥
 કરમાન્માર્ગં તીર્ત્વા સલિલાનિધિ તીરે સુવિપુલે ।
 ગતસ્ત્વં સુગ્રીવાજ્ઞદ હનુમદાઘૈઃ કપિવરૈઃ ॥ ૨૨ ॥

હે પ્રભુ મહા પરાક્રમી વાનરો અને રક્ષો (રીછો) નાસૈન્યને સાથે
 લધને રક્ષે બિપર ભાથો બાંધી હસ્ત કમળમાં ધનુષ આણુ ધરણુ
 કરનાર આપે ક્રમે કરીને માર્ગનું બિલ્લંધન કરીને સુગ્રીવ અંગદ અને
 હનુમાન આદિ વાનરો સાથે આપ સમુદ્રને કિનારે પધાર્યા ॥૨૨॥

તવાગ્રે તન્નાગાચ્છરણદ દશાસ્યાનુજવરઃ ।
 પ્રસન્ન સ્ત્વપાદામ્બુજ યુગલ મારાઘ્ય મમરૈઃ ॥
 કૃપા પારાવારા મિત ગુણનિધે સિન્ધુ પુલિને ।
 ત્વયા દત્તા તસ્મૈ વૃજિનહર લંકેશ પદવી ॥૨૩॥

શરણુ આવનારનું રક્ષણ કરનાર હે ગુણનિધિ સમુદ્રને કિનારે
 રાવણના નાનાભાઈ વિભીષણુ આવીને દેવતાઓને પણ દુરાશાઘ્ય એવા
 આપના ચરણુ કમળનું શરણુ ગ્રહણુ કર્યું તે વખતે તેમના બિપર
 પારાવાર કૃપા કરીને પાપ નાશક હે પ્રભુ તેને લંકાની રાજવધાનીની
 પદ્માભિષેક કર્યો ॥ ૨૩ ॥

હૃષિત્વા તત્તીરે ત્રિદિન મર વિન્દાક્ષ કપિત્રિઃ ।
 તતઃ કિંચિત્ક્રોધા ત્રિયમ ભયયાતો જલનિધિઃ ॥

પુરઃ પ્રક્ષીભૂતો રુચિર વચનૈઃ શ્રી રઘુપતેઃ ।

સ્તુતિં ચક્રે નત્વા પુલકિત તનુર્ગદ્ગદ ગિરા ॥૨૪॥

હે કમળનેત્ર સમુદ્રને કિનારે વાનરના સૈન્યને સાથે લઇને આપે
ત્રણુ દિવસ સુધી નિવાસ કર્યો પરંતુ સમુદ્રે મારગ નહિ આપવાથી
આપને યત્નિચ્છેત ક્રોધ થયો તેથી ત્રાસ પામીને સમુદ્ર આપને
ચરણે આવ્યો આપની સુંદર વચન આતુરીથી પ્રસન્ન થઈને ગદગદ
બાણીથી આપની સ્તુતિ કરી ॥૨૪॥

અકૂપારસ્યોક્તયા દશ દિશિ ગૈૈ વાનર ભટૈઃ ।

ત્વયાજ્ઞસૈર્નીતા નિજ મુજ બલૈઃ પ્રસ્તર ચયાઃ ॥

પુનસ્તૈઃ પાષાણૈ વિપુલમિહ નીલે ન રચિતો ।

મહાસેતુર્બદ્ધો તદિહ તવ નામ્નોઽસ્તિ મહિમા ॥૨૫॥

હે રઘુપતિ સમુદ્રે જ્યારે પેતાની ઉપર સેતુ બાંધવાને માટે
આપને વિનંતી કરી ત્યારે આપની આજ્ઞાથી વાનર યોધાઓએ પેતાના
શુભ જળથી પર્વતોને એકઠા કર્યા અને ફરીને તે પાષાણોથી નીલ
નામના વાનરે વિશાળ એવો સેતુ બાંધ્યો તે સેતુ કેવલ નીલના પરાક્રમને
નહિ પણ આપના નામ મહિમાને સિદ્ધ કરે છે ॥૨૫॥

યદેતે પાષાણાઃ સતત સલિલે મજ્જનપરાઃ ।

તસ્ત્યઞ્ચૌ નૂનં જગતિ પરમં ચાર્દુત મિદમ્ ॥

કિમાશ્ચર્યં यस્યે ક્ષણ ચલિત નેત્રાન્ત વિભવાત્ ।

કટાક્ષાત્તે નૂનં કતિ કતિ ચ લોકાંહ રચનાઃ ॥૨૧॥

હે પ્રભુ પથ્થરો તો જલમાં પડવાથી તુરત કુબી જાય છે એજ
પથ્થરો આપના નામ મહિમા થકી જલમાં તરવા લાગ્યા તે આશ્ચર્યની
વાર્તા છે પરંતુ વાસ્તવીક રીતીએ એ આશ્ચર્યજનક નથી કારણકે
જેમના નેત્ર કટાક્ષ થકી એક ક્ષણ માત્રમાં ધણી ધણાં બ્રહ્માંડોની
ઉત્પત્તિ થાય છે એ કટાક્ષથી પથ્થર તરે એ વાસ્તવીક છે
(યોગ્ય છે) ॥૨૧॥

સમુત્તાયા શેષાન્પ્લવગ નિકરૌલ્લક્ષ્મણ યુતઃ ।

તતો લંકાં ગત્વા સ્વયમપિ સમુત્તીર્ય જલધિમ્ ॥

નિહત્યાજૌ સર્વાનરજની ચર વૃન્દાંશ્ચ સકુલં ।

દશ ગ્રીવં હત્વા હ્યમય મમરૈઃ સ્વર્ગ મકરોત્ ॥૨૭॥

હે પ્રભુ લક્ષ્મણજીની સાથે વાનરોના સૈન્યને સમુદ્ર બિલ્લંધન
કરાવીને તથા આપ સમુદ્ર બિલ્લંધન કરીને લંકામાં પધાર્યા અને
ત્યાં સંગ્રામમાં રાક્ષસોના કુલ સહિત રાવણનો નાશ કરીને દેવતાઓનું
નિવાસ સ્થાન સ્વર્ગ છે તેને આપે નિર્ભય કર્યું ॥૨૭॥

વિરં ચીશેન્દ્રાઘૈ રમર નિવહૈઃ સિદ્ધ મુનિભિઃ ।

સ્તુતિઃ સ્તોત્રૈઃ કૃત્વા કુસુમ ચય વૃષ્ટિં સુબિપુલામ્ ॥

કટાક્ષેણૈ વૈતાં સ્ત્રિદશ વર મુરુયાન્કરુણયા ।

વિલોક્ય પ્રધ્વસ્તં મય મસ્તિલ મેષાં રધુપતે ॥૨૮॥

હે રધુપતિ આપે જ્યારે રાવણનો નાશ કર્યો ત્યારે બ્રહ્મા મહાદેવજી અને ઇન્દ્ર આદિ દેવતાઓ અને સિદ્ધ પુરુષો તથા મુનીઓએ પ્રસન્ન થઈ આપની ઊપર પુષ્પની વૃષ્ટિ કરીને આપની સ્તુતી કરી તે સમયે તે સર્વના ઊપર કરુણા લાવીને તેમના ભય માત્રનો નાશ કર્યો

પ્રમોત્વં સુગ્રીવ પ્રમુખ વિવિધૈ વાનરમટૈ ।

યુતો વૈદેહીવૈ દહન પરિદત્તાં સુવિપુલામ્ ॥

સમાદાય સ્થિત્વા ધનપતિ વિમાને સુવિપુલે ।

વિત્વન્સ્વેષાંવૈ મુદ મનુલ માગાન્નિજપુરીમ્ ॥૨૯॥

હે પ્રભુ ત્યાર પછી સુગ્રીવાદિ વાનર યોદ્ધાઓને સાથે લઈને અગ્નિ કુંડમાં પ્રવેશ કરીને શુદ્ધ થયેલાં શ્રી જનકીજીનો સ્વીકાર કરીને કુબેરના પુષ્પક નામના વિમાનમાં બેસીને ભડત જનોને અનહદ આનંદ આપતા છતાં પોતાની અયોધ્યા નામની નગરીમાં પધાર્યા ॥ ૨૯ ॥

સહસ્રં વર્ષાણા મયુતમપિ કુર્વન્વ સુમતીં ।

સનાથાં વૈદેહીં રમણ કૃતવાન્ રાજ્ય મતુલમ્ ॥

અયોધ્યાયાં દેવા સુર નૃપ કિરીટાગ્ર નિહિતૈ ।

મૃદાસ્તૈ નીરાજિત ચરણ પંકે રુદ્ધ વિમો ॥૩૦॥

જેમના ચરણારવિન્દમાં દેવતા અસુરો અને રાજ્યઓ રત્ન
જટિત પોતાના મુકુટોને મુકે છે (નમે છે) એવા હે વિભુ દશહજાર
વર્ષ સુધી પૃથ્વીને શ્રી જાનકીજીને સનાથ કરનાર આપે અયોધ્યાજીને
વિશે નિવાસ કરીને પૃથ્વીનું રાજ્ય કર્યું ॥ ૩૦ ॥

કૃશાનું શેષાદ્યઃ શશધર યુતૈઃ વીજ મિતિતે ।
મજાન્તિ ધ્યાયન્વૈ તવ ચરણ પંકે રુહ યુગમ્ ॥
ગૃહે તેષાં પદ્મા વિહરતિ મુખેગીઃ સુલલિતા ।
સુમુક્તવા મોગાન્વૈ તવ વરપદં યાન્તિ પરમમ્ ॥૩૧॥

અગ્નિ અને શેષના આદ્ય અક્ષરનું ચંદ્ર સાથે સંમેલન કરવાથી
ગીમત્ર થતા બીજકનો આપના ચરણારવિન્દમાં ધ્યાનસ્થ થઈને જે
પુરુષ જપ કરે છે તેના મુખમાં સરસ્વતી અને ધરમાં લક્ષ્મીજી નિવાસ
કરે છે અને આ લોકમાં સુંદર ભોગ ભોગવીનેઅંતે પરમ પદને
પ્રાપ્ત કરે છે ॥ ૩૧ ॥

સ્વવીજં શેષામૌ દહન મપરૌ ચૈવ પવનૌ ।
નમોન્તાઃ ષટ્ઠર્ણાઃ પરમપદ હૈ તુશ્ચ મજતામ્ ॥
હમં મન્ત્રંયોવૈ જપતિ ગુરુ વક્રાદધિગતં ।
જગત્પૂજ્યો મોગાન્મુખિ પરમદિવ્યાન્સલમતે ॥૩૨॥

ગિપર કહેલ બીજક સાથે અગ્નિ અને વાયુથી થતા છ વર્ણો જેમાં
અંતે નમઃ એવું પદ આવે છે એ મંત્ર બ્રજત કરનારને પરમ પદ

આપનાર છે માટે તે મંત્રને ગુરુદ્વારા પ્રાપ્ત કરીને જે જપ કરે છે તે આ
જગતમાં પૂજ્ય બાવને પામે છે અને દિવ્ય ભોગને પ્રાપ્ત કરે છે ॥૩૨॥

ધન્વ્યામં વિદ્યુત્પ્રભવ સદશાકલ્પરુચિરં ।

સરો જાક્ષં ચૈવ સ્મિતમદ સુલાવણ્યં સુભગમ્ ॥

તદિદ્વર્ણાં વામે જનક તનયાં રાધવમુખં ।

પ્રપશ્યન્તીં ધ્યાયન્મજતિ પરમાં સિદ્ધિ મતુલામ્ ॥૩૩॥

મેઘ સરખા સ્થામ સ્વરૂપને ધારણ કરનાર હે પ્રભુ વિજળી
સરખું તેજસ્વી અને કમળ સમાન નેત્રથી યુક્ત અને મંદમંદ હાસ્ય
કરતું એવું આપના મુખારવિન્દનું વિદ્યુત્ તુલ્ય વર્ણવાળાં શ્રી જ્ઞાનકી
આપના વામ ભાગ ઉપર ખીરાજીને જે પ્રકારે ધ્યાન કરે છે તે પ્રકારે
ધ્યાન કરનાર પુરૂષો અતુલ સિદ્ધિને તાત્કાળ મેળવે છે ॥૩૩॥

અનંતાન્યાહુર્વે તવ વિવિધ રૂપાણિ મગવન્ ।

નતાન્વિજ્ઞાતુંવૈ કથમપિ સુમર્થૈશ્ચ વિબુધાઃ ॥

વિભુતીનામન્ત સ્તવ વિમલકો વેત્તિ નિતરા ।

મતદ્વયા વૃત્યાવૈ ત્વયિ સકલ વેદાશ્ચ ચકિતાઃ ॥૩૪॥

હે ઇશ આપના વિવિધ પ્રકારના અનંત (ધણાં) સ્વરૂપો છે
અને તેની ગણના કરવાને કોઈપણ બુદ્ધિમાન પુરૂષો સમર્થ થતા નથી
કારણ કે આપની વિભૂતીની ગણના કરતાં કરતાં આર વેદો પણ ચકિત

અર્થ જાય છે અને તે પરીપૂર્ણ ગણના કરી શકતા નથી તો બીજા શુદ્ધિમાન પુરુષો તે ધારણાને શી રીતે પાર પાડી શકે.

તવેદં યદ્રુપં સજલ જલદામ સુલલિતમ્ ।
તદેતત્તત્ત્વજ્ઞા મુનિવરગણા ત્ત્સરસિજે ॥
મુહુર્ધ્યાયન્તેવૈ વિગત વિષયાઃ સંગ રહિતા
યયુ નિત્યાનંદં પદ મમર વન્ધ્યં રઘુપતે ॥૩૫॥

હે રઘુપતી તત્ત્વને બાણનારા મુનીઓ વીષય વાસનાનો ત્યાગ કરીને અને કેવળ સંગ રહીત થઇને (એકાંતમાં નીવાસ કરીને) મેઘના સરખું આપનું શ્યામ સુંદર સ્વરૂપનું પોતાના હૃદય કમળમાં ધ્યાન કરે છે તેઓ એ પ્રમાણે ધ્યાન કરવાથી દેવતાઓને વંદ્ય અને નીત્યાનંદને આપવાવાળા સ્થાનને તાત્કાળ મેળવે છે ॥૩૫॥

ત્વમિન્દ્ર સ્ત્વં સોમઃ ત્વમસિ વરુણ સ્ત્વં હુતવહઃ ।
ત્વમાપસ્ત્વં ભૂમિસ્ત્વમસિ પવન સ્ત્વં ચ ગગનમ્ ॥
વિરંચિસ્ત્વં રુદ્રસ્ત્વમસિ સકલં દશ્ય મિહયત્ ।
ત્વદન્યદ્વસ્ત્વેકં નહિ જગતિ ભૂમન્રઘુપતે ॥૩૬॥

હે પ્રભુ ઇન્દ્ર, અંદ્રમા, અગ્નિ, જળ, પૃથ્વી, પવન આકાશ, અહ્યા, મહાદેવજી, અને એ સિવાય જે જે દરેક પદાર્થો જોવામાં આવે છે તે તે સમગ્ર પદાર્થો આપનાંજ સ્વરૂપ છે આ જગતમાં આપથી બિન કશુંપણ પદાર્થ જોવામાં આવતો નથી ॥ ૩૬ ॥

ત્વમેવાદૌ ભૂમિ નિંગમ નિચયાનાં જલનિધૌ ।

નિમગ્નાનાં ચૈવોદ્ધરણ મકરોર્માનિ વપુષા ॥

સુધાકામૈ નીતં સલિલ નિધિ નિર્મન્યમ વિધૌ ।

ગિરિં પૃષ્ઠે ત્વં ચ પ્રભુ કમઠરુપેણ ધૃતવાન્ ॥૩૭॥

હે પ્રભુ પ્રથમ પ્રલયને વખતે પૃથ્વી અને વેદનો સમુદ્રમાં લય
થયો હતો તેનો આપે મત્સ્ય સ્વરૂપ ધારણ કરીને ઉદ્ધાર કર્યો બીજું
અમૃત પાન કરીને અમર થવાની ઇચ્છાવાળા દેવતાઓએ જ્યારે સમુદ્ર
મંથન કરવાનો આરંભ કર્યો ત્યારે દેવ કાર્ય સિદ્ધ કરવાને દૂર્મ સ્વરૂપ
ધારણ કરીને પીકની ઊપર આપે મંદરાચળ પર્વત ધારણ કર્યો અને
સમુદ્ર મંથન કરાવી દેવતાઓને અમૃતનું પાન કરાવ્યું ॥૩૭॥

નિહત્યાજૌ દૈત્યં પ્રલય જલધૌ ધોરમતુલં ।

હિરણ્યાક્ષં કૃત્વા વપુષમપિ વારાહ વિપુલમ્ ॥

સમુદ્ધારં ભૂમે ગિરિ કુલ યુતાયાઃ સરભસં ।

મહાદંષ્ટા ત્રેણામિત ગુણનિધે ત્વં ચ કૃતવાન્ ॥૩૮॥

હે પ્રભુ વારાહ સ્વરૂપ ધારણ કરીને પ્રલયના જળમાં ફરતા
ધોર રૂપવાળા હિરણ્યાક્ષ નામના દૈત્યની સાથે લયંકર સંગ્રામ કરી
તેનો સંગ્રામના મધ્યમાં નાશ કરી પર્વત યુક્ત પૃથ્વીને દાઢના અગ્ર
ભાગમાં ધારણ કરીને પ્રલયના જળથી આપ બહાર પધાર્યા અને
જળ પૃથ્વીપરથવીનું ॥૩૮ ॥ કયુસ્થાપનં

સ્વભક્તં પ્રલહાદં પરમ વિદુષા માર્ય મમલં ।
 વિદિત્વાર્તં પિત્રા કૃત વિવિધ દંડં કુપતિના ॥
 વિધાયોગ્રં રૂપં નરહરિ વિચિત્રં ત્રિનયનં ।
 જઘન્થત્વં દૈત્યેશ્વર મમિત વીર્ય રઘુપતે ॥ ૩૯ ॥

હે ઇશ્વ જ્ઞાનીઓમાં શ્રેષ્ઠ એવા ભક્ત પ્રલહાદજીને પૃથ્વીપતિ
 તેમના પિતા હિરણ્યકશિપુએ વિવિધ પ્રકારના દંડ આપી જ્યારે
 દુષ્ટ આપવા માંડ્યું ત્યારે ભક્તની દુષ્ટી સ્થિતિ જાણીને ભયંકર
 ત્રણ નેત્રવાળું નૃસિંહ સ્વરૂપ ધારણ કરીને અમિત પરાક્રમી દેતાને
 અધિપતિ હિરણ્યકશિપુને મારીને ભક્ત પ્રલહાદજીનું આપે રક્ષણ
 કર્યું ॥૩૯॥

સુનાસીરૈશ્વર્યં લૂત મતુલ વીર્યેણ બલિના ।
 વિદિત્વેદં રામ પ્રણત જન વાત્સલ્ય જલધે ॥
 સ્તુતસ્ત્વં શક્રાદૈ રમર નિવહૈ વામનવપુ ।
 વિંધાયોગ્રં વૈરોચન મપિ બવન્ધામર રિપૂન ॥૪૦॥

ભક્તજનો ઉપર વાત્સલ્યતા રાખવાવાળા હે રામચંદ્રજી જે
 વખતે અત્યંત પરાક્રમી બળી રાજાએ પોતાના બળથી ઇન્દ્ર પાસે
 સ્વર્ગની સમૃદ્ધિને ખેંચી લીધી એ વાત આપને દેવ દ્વારા વિદિત
 થવાથી અને દેવતાઓએ આપની સ્તુતિ કરવાથી આપે કશ્યપ ઋષીને
 શ્રેષ્ઠ અદિતિથી વામનાવતાર ધારણ કરીને વિરોચનના પુત્ર બળીરાજા

તથા દૈત્યોને આપે બાંધીને પાતાલમાં મોકલ્યા અને સ્વર્ગની લક્ષ્મી
મુન્દ્રને સોંપી ॥૪૦॥

કુલં ક્ષાત્રં સપ્ત ત્રિકમપિ ચ કૃત્વા રઘુપતે ।
જઘન્ય ત્વં રામ પ્રબલ મિહ શસ્ત્રાસ્ત્ર વિશદમ્ ॥
નિહત્યોગ્રાન્કંસ પ્રમુખ દિતિજાન્યાદવકુલે
ત્વ માવિર્મૂત્વા શ્રી રમણ ભુવિ ભારંચ લૃત્વાન્ ॥૪૧

હે રઘુપતિ આપે ભૂતળ ઉપર પરશુરામનો અવતાર ધારણ
કરીને પૃથ્વીનો ભાર દુર કરવાને શસ્ત્ર અને અસ્ત્ર વિદ્યામાં કુશળ
એવા ક્ષત્રીય કુળનો એકવીશવાર નાશ કર્યો તેમજ યાદવ કુળમાં
કૃષ્ણાવતાર ધારણ કરીને હે રમણ કંસાદી દુષ્ટ દૈત્યોનું નિકંદન કરીને
પૃથ્વીનો ભાર શાંત કર્યો ॥૪૧॥

અનંતાન્યેવં વૈ તવ વિવિધ રૂપાણિચ વિમો ।
પ્રવક્તું તાનિહ પ્રભવતિ નકોઽપ્યત્ર જગતિ ॥
પરાત્મજ્ઞીરામ ત્રિગુણ રહિતા કાર પરમં ।
પ્રમો પારાવારા મિત્ત ગુણ નિષે ચિદ્વન વિમો ॥૪૨॥

હે પ્રભુ આપે અનંત સ્વરૂપો ધારણ કરીને અનેક લીલાઓ
કરી છે જેની ગણના કરવાને આ ભૂતળ ઉપર કોઈ પણ શક્તીમાન
થયો નથી અને થશે નહિ કારણ કે હે રામ આપ આત્માથી પરો
સત્વગુણ રજોગુણ અને તમો ગુણથી આપનું સ્વરૂપ બીન છે (નિર્ગુણ)

છે) માટે હે ગુણનીધી આપના ચીદ્ધન સ્વરૂપની પારાવાર પ્રભાની
ગણના કોઈથી થઈ શકે નહિ એ વાત આશ્ચર્યજનક નથી ॥૪૨॥

નમસ્તે શ્રીરામાનિયમિત ગુણ ગ્રામ સતતં ।

નમો ભૂયો ભૂયઃ પુનરાપ નમસ્તે રઘુપતે ॥

નમો વેદૈ વેદ્યાશ્ચિલ મુનિગણા રાઘ્ય ભગવન્ ।

નમો ભૂયો ભૂયસ્તવ ચરણ પંકે રૂઢ યુગે ॥૪૩॥

પ્રકૃતિથી થયેલ ગુણ સમુદાયને નિયમમાં રાખવાવાળા હે રામ
અંદ્રજી આપને હું તો વારંવાર પ્રણામ કરું છું કારણ કે વેદે કરીને
જેનું સ્વરૂપ વેદ છે (જાણી શકાય છે) અને મુનીગણો જેમની નીરં
તર આરધના કરે છે આવા આપના અગાધ સ્વરૂપને જાણવાતો હું
ક્યાંથી શક્તિમાન થાજી માટે કેવળ હું તો આપના ચરણારવિંદમાં
વારંવાર પ્રણામ કરું છું ॥૪૩॥

મયા તે પાદાંભો રૂઢ યુગલ માશ્વિત્ય નિતરા ।

મયોઘ્યાયાં ભક્ત્યા વિવિધ પદ રમ્યૈઃ સુરચિતમ્ ॥

હૃદં સ્તોત્ર રામ પ્રપઠતિ નસે યઃ પ્રાતિદિન ।

સમુક્ત્વા મોગાન્વૈ વ્રજતિ પરમ શાશ્વતપદમ્ ॥૪૪॥

હે પ્રભુ આપના ચરણારવિંદનો આશ્રય રાખીને આયોધ્યામાં
નિવાસ કરનાર મેં (વીજયરામે) આ નાના પ્રકારમાં સુંદર રમણીક

વધ્યુત રામ મહિમા નામના સ્તોત્રમાં રચના કરી છે તેનો જો પુ
રૂષ શ્રદ્ધા પૂર્વક પાઠ કરશે તે ભૂતળ ઉપર નાના પ્રકારનાં ભોગ
વૈભવ ભોગવીને અખંડ એવા આપના ધામને મેળવશે ॥૪૪॥

સહસ્રૈઃ શેષો વૈ પ્રભવતિ નવક્રૈર્ ગુણગણાન્ ।

પ્રવક્તું ચાકલ્પં કથમ પિચ તે રામ સતતમ્ ।

અતસ્ત્વાં કઃ સ્તોતું ભવતિ કુશલઃ શ્રી રઘુપતે ।

વ્રજત્ન્યા કાશસ્ય ક્વચિદપિ ચ પારં હિમશકઃ ॥૪૫॥

હે રામ હજાર મુખેથી કરીને શેષ ભગવાન એક કલ્પ સુધી
તમારા ગુણની ગણના કરે તો પણ તેનો અવધિ આવતો નથી તો
મનુષ્ય કોટીની ગણનામાં આવેલો એક મુખવાળો પુરૂષ આપના ગુણની
ગણનાનો પાર શી રીતે પામે કારણ કે મચ્છર આકાશના પારને
પામી શકે એ વાત જેમ અસંભવીત છે તેમ આપના ગુણની ગણના
કરવાને બીજો કોઈ શક્તિમાન થાય તે યાર્તા પણ કેવળ અસંભવીત
છે. ॥ ૪૫ ॥

તુભ્યં નમો ભગવતે રઘુનંદ નાય ।

શ્રી જાનકી પ્રિય તમાય સ્વરાંત કાય ॥

યોગીન્દ્ર પૂજિત પદાંબુ રુહ દ્વયાય ।

સંસાર દુઃખ શમનાય નમોનમસ્તે ॥ ૪૬ ॥

શ્રી જાનકીજીને પ્રિય અર નામના રાક્ષસનો તાશ કરવાવાળા
એકથી પુરૂષો જેમના અરણ્યારવિન્દનું નિરંતર પૂજન કરે છે અને સંસાર

રના દુઃખતે નાશ કરવાવાળા રંધુકુળમાં અવતાર ધારણ કરનાર રામ-
અંદ્રજીને હું તો વારંવાર પ્રણામ કરું છું. ॥ ૪૬ ॥

કામાદ્યા દુર્જયાશ્ચેન્મમ ભવતુ પુન મુક્તિ યોષિત્સુકામઃ ।

ક્રોધશ્ચેત્પાતકે વૈ તવ ચરણ યુગામ્ભો રૂઢ સ્યાચ્ચ લોભઃ ।

મોહશ્ચેદ્વ્યાન યોગે મમ ભવતુ પુન મત્સરો મત્સરે વૈ ।

ત્વત્તોન્ય ત્સર્વ સૌખ્ય સ્થિતિ મિહ નિતર જૈવપશ્યામિમૂમો ॥ ૪૭ ॥

કામ ક્રોધ આદિ શત્રુઓ દુર્જય છે જેથી તેમને જીતી શકાતા
નથી તો તેમને જીતવાની જરૂર નથી કારણ કે તેમની મને જરૂર
છે કામ એ મનુષ્યને વિષય લુબ્ધ કરે છે તે પ્રમાણે મને પણ
વિષયમાં લુબ્ધ કરી મુક્તિ રૂપ સ્ત્રીને મેળવી આપે ક્રોધ છે તે ચિત્ત
વૃત્તિને વ્યગ્ર કરે છે તો તે ક્રોધ પાપ ચરણથી મારા ચિત્તને વ્યગ્ર
કરે લોભ છે તે લાલચને વધારે છે તો તે લોભથી આપના ચરણ
કમળના દર્શનની લાલસા ભલે વૃદ્ધિને પામે મોહ છે તે મનુષ્યને
સ્તબ્ધ કરે છે તે પ્રમાણે મને પણ તે મોહ આપનાં ધ્યાનમાં સ્તબ્ધ
બનાવે મત્સર મનુષ્યોને મુબ્ધ બનાવે છે તદ્વત્ તે મત્સર મને પણ
યોગને વિશે ભલે મુબ્ધ કરે પરંતુ આપના સિવાય આ પૃથ્વીમાં બીજા
કેઈપણ પદાર્થમાં મને સુખ જોવામાં આવતું નથી. ॥ ૪૭ ॥

इति श्री मच्चतुर्भुजाचार्य चरण सरोज निवसित मनश्चंचरीका

स्वादित चिन्मकरंद श्री मद्विजय रामाचार्य विरचितं श्री

राम महिम स्तोत्र संपूर्णम्:

છતી શ્રીમદ્ વિજય રામાચાર્યજીનું બનાવેલ શ્રી રામ
સ્તોત્રનું ગુજરાતી ભાષાન્તર સંપૂર્ણ;—

શ્રી રામચંદ્રાયનમો નમઃ

॥ અથ શ્રી દ્વાદશાક્ષર વહ્નિલાલિત પ્રારંભઃ ॥

ૐ ઇતિ જ્ઞાનમાત્રેણ રાગાજીર્ણં નજીર્યતિ ।

કાલ નિદ્રા પ્રપન્નોસ્મિ ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૧ ॥

ઓં શબ્દના જ્ઞાનવાળા જીવો રાગાંધ હોય છતાં પણ નષ્ટ થતાં નથી પરંતુ હે પ્રભુ કાલ નિદ્રાને આધીન થયેલ મને એ જ્ઞાન થયું નહિ માટે હે પ્રભુ મારું તમે રક્ષણ કરો ॥ ૧ ॥

ન ગતિ વિંધતે નાથ ત્યમેવાશ્રયણં પ્રમો ।

પાપ કે નિમગ્નોસ્મિ ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૨ ॥

હે નાથ તમારા આશ્રય સિવાય મારી ગતિનું સાધન આ જગતમાં બીજું મને જોવામાં આવતું નથી કારણકે હું પાપરૂપ પંકમાં કૂબેલો છું તેમાંથી તમે મારો બિહાર કરો ॥ ૨ ॥

મો દિત્તો મોહમાલેન પુત્ર વાર ઘનાદિષુ ।

તૃષ્ણવા પીઢયમાનોઽહં ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૩ ॥

ઝી પુત્ર ધન આદિ સાંસાદિક મોહ જાળમાં હું લુપ્થ થયો છું
જેથી દીન પ્રતિદીન તૃષ્ણા વધવાથી હું પીડા પામું છું માટે તે
તૃષ્ણાની પીડાથી હે રામચંદ્રજી મારો બિહાર કરો ॥ ૩ ॥

ખ કિહીનશ્ચ દીનશ્ચ દુઃસ સ્થોકાતુર પ્રમો ।

નાન્યાશ્રયોહં નાશશ્ચ ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૪ ॥

બક્તિથી રહિત અને દુઃખ તથા શોકથી આતુર મેં ખીજ દરેક
વાર્તા છોડીને તમારો દહ આશ્રય કરેલ છે માટે આ દીન ઉપર કૃપા
કરીને હે રઘુનંદન મારો બિહાર કરો ॥ ૪ ॥

ગ તાગતેન શ્રાંતોસ્મિ વીર્ધસંસાર વર્ત્મસુ ।

યેન મૂમૌ ન ગચ્છામિ ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૫ ॥

ભયંકર સંસારમાં વારંવાર અવતાર ધારણ કરીને હવે હું બહુજ
કંટાળા ગયો છું તો જે કરવાથી કરીને સંસારમાં અવતરવું ન પડે
એવો બુદ્ધિદ્વારા બિપદેશ કરી હે પ્રભુ મારો બિહાર કરો ॥ ૫ ॥

ઘ હવોહિમયા દૃષ્ટા યોનિદ્વારા પૃથક્ પૃથક્ ।

ગર્ભવાસે મહાદુઃસં ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૬ ॥

નાના પ્રકારની યોનીઓમાં અવતરીને ગર્ભવાસના મહાન દુઃખે
મેં ભોમવ્યાં માટે હવે એ દુઃખથી પૂર્ણ કંટાળા ગયેલો છું જેથી
તે દુઃખથી મારો બિહાર કરો ॥ ૬ ॥

તે ન દેવ પ્રપન્નોસ્મિ સંસાર સ્થિતિ કારકઃ ।

દેહિ સંસાર મોક્ષત્વં ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૭ ॥

સંસારની નાના પ્રકારની રચના કરનાર હે પ્રભુ હું તમારે શરણે આવેલો છું તો સાંસારીક મોહ જળજથી હું જલદી છુટો થાઉં એવી મારા બિપર કૃપા કરો ॥ ૭ ॥

વા ચાયદ્યત્પતિ જ્ઞાતં તત્કર્મના કૃતં મયા ।

અતસ્તસ્મા દુરાચારા ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૮ ॥

વાણીથી જે જે કર્મો કરવાની મેં પ્રતિજ્ઞા કરી તે તે કર્મો હું કરી શક્યો નથી તો સંકલ્પ કરેલ કર્મો નહિ કરવાનો મને દોષ લાગ્યો છે તે દુરાચારથી હે રામચંદ્રજી મારો બિદ્ધાર કરો ॥ ૮ ॥

અ કૃતં ન કૃતં કિંચિ દુષ્કૃતં ચ કૃતં મયા ।

સંસારે દુઃસ્વ સંતસં ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૯ ॥

મેં કોઈ પણ સત્કર્મો કર્યાં નથી પરંતુ દુષ્કર્મો બહુજ કર્યાં છે જેથી કરેલ કર્મોનાં ફળને હું ભોગવું છું અને દુઃખી થાઉં છું તો તે દુઃખથી મારો બિદ્ધાર કરો ॥ ૯ ॥

દે હાંતર સહસ્રેષુ જન્યોન્યં અમિતં મયા ।

તિર્યક્ પશુ મનુષ્યેષુ ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૧૦ ॥

એક દેહમાંથી બીજા દેહમાં હજારો વાર પશુ પક્ષી અને મનુષ્ય
કોટીમાં અવતાર ધારણ કર્યા હવે તો જન્મ મરણના દુઃખથી હું ત્રાસ
પામું છું જેથી તે દુઃખથી હે ઈશ્વર મારો બિહાર કરો ॥ ૧૦ ॥

વા   ચા મૃષા મુહુશ્ચાસ્મિ પ્રણમામિ તવાગ્રતઃ ।

જરા મરણ મીતોસ્મિ ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૧૧ ॥

બારંવાર ખોટું બોલી મેં પાપાચરણ કરેલ છે હવે તેનો પશ્ચાતાપ
થવાથી તમારી પાસે આવી પ્રણામ કરી એટલું માગું છું કે મને
શ્રદ્ધા અવસ્થા મને મરણના ભયથી બચાવે ॥ ૧૧ ॥

ય   ત્ર ચત્રા ચ ગચ્છામિ સ્ત્રિષુવા પુરુષેષુવા ।

તત્ર તત્રાચલા મક્તિઃ ત્રાહિમાં રઘુનંદન ॥ ૧૨ ॥

હું હે પ્રભુ આપની પાસે દીનતાથી એટલુંજ માગું છું કે જે જે
દેકાણે જે જે કોટીમાં મારો પુરુષ અથવા સ્ત્રી રૂપે જન્મ થાય ત્યાં
જમારે વિષે મારી અચલ ભક્તિ રહે એટલું વરદાન આપે ॥ ૧૨ ॥

॥ इति श्री द्वादशाक्षर बह्विर्लीपिका समाप्तम् ॥

શ્રી રામચંદ્ર કૃપયા કૃતં ભાષાંતર મયા ॥

બાલ બુદ્ધયા કૃતાદોષા ક્ષતવ્યા સહિદઃ સર્વદા

શ્રી રઘુનાથ કૃપાથી ભાષાન્તર મેં કર્યું, છતાં ભાસે,
ચિશુદ્ધી કૃત દોષો તો, ક્ષમા ચહું નિત્ય સજ્જનો પાસે.

ગજલ કવાલી.

અમે તો રામના છઠ્ઠિએ, નહિં કદી ના અન્ય થઈએ,
 શરણુ તેને સદા રહીએ, અમારો રામ એકજ છે. ૧
 બરોંસો રામનો અમને, અમારા સંગી સૌ જનને,
 કહીએ શું વધુ તમને, અમારો રામ એકજ છે. ૨
 અમે તો રામ મંદિરમાં, અમારો રામ અંતરમાં,
 અને નહ સમ ચરાચરમાં, અમારો રામ એકજ છે. ૩
 કુટુંબી મિત્ર અમ માતા, પિતા સ્વામી અને બાતા,
 પરમ શાન્તી તણો દાતા, અમારો રામ એકજ છે. ૪
 અમારું સર્વ રધુનદન, અમારું પ્રાણુ, જીવન, ધન,
 ગુણાતીત દિવ્ય જીણુ જીવન, અમારો રામ એકજ છે. ૫
 વિના તેના શ્રવણુ કિર્તન, સ્મરણુ પૂજન અને અર્ચન,
 ન રૂચે અન્યનું દર્શન, અમારો રામ એકજ છે. ૬
 અમારું સર્વ સુણુનારો, હૃદયના શત્રુ હણુનારો,
 સુરી સમ ખાસ ગણુનારો, અમારો રામ એકજ છે. ૭
 અમારી શુદ્ધ લેનારો, અમેને સર્વ દેનારો,
 અલગ અમથી ન રહેનારો, અમારો રામ એકજ છે.

અમોને પાળવા ખાતર, ધર્યું છે નામ વિશ્વંભર,
 અમોને તારવા તત્પર, અમારો રામ એકજ છે. ૯
 અમારાં પાપ હરનારો, અમારાં કાર્ય કરનારો,
 દિલે અમ દાઝ ધરનારો, અમારો રામ એકજ છે. ૧૦
 રણાં છે જેમ જળવશ મીન, અમે તેમજ પ્રજા આધીન,
 શીકર કરનાર અમ નિશદીન, અમારો રામ એકજ છે. ૧૧
 બધી અમ આશ અવધેશ્વર, સફળ કરનાર સદનંતર,
 મહાન સમર્થ કૃષ્ણાકર, અમારો રામ એકજ છે. ૧૨
 અમારે ઓરતા લાયક, અમારો અંતમાં સ્થાયક,
 અભય શુભકારી વરદાયક, અમારો રામ એકજ છે. ૧૩
 નથી કો અન્ય પર બેશક, અમારો રામના પર હક,
 કદર કરનાર અમ ચાહક, અમારો રામ એકજ છે. ૧૪
 રહ્યો અમ રામ શિરગાળ, રહે નવ છો અવર રાજ,
 બધી રચનાર આ બાજ, અમારો રામ એકજ છે. ૧૫
 ગુરૂ “ભગવાન” અમ ઈશ્વર, અમે તેના બધા કિંકર,
 અમોને ઈષ્ટ જગ અંદર, અમારો રામ એકજ છે. ૧૬

કતી—ભગવાનદાસ વિશ્રામ સોની,

દેલવાડાકર.

